

HET STUDIEJAAR 1919-1920

REDE UITGESPROKEN OP DEN 20^{EN}
SEPTEMBER 1920 BIJ DE OVER-
DRACHT VAN HET RECTORAAT DOOR

DR. D. VAN GULIK

WAGENINGEN - H. VEENMAN - 1920

HET STUDIEJAAR 1919—1920

REDE UITGESPROKEN OP DEN 20EN SEPTEMBER 1920 BIJ DE
OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT DOOR

DR. D. VAN GULIK.

*Mijne Heeren Curatoren, Hoogleeraren en
Lectoren, Dames en Heeren Assistenten en
Studenten; zeer gewaardeerde Toehoorderessen en
Toehoorders.*

De dag der bestuurswisseling der Landbouwhoogeschool is weder aangebroken, thans voor de tweede maal in haar bestaan, en ik maak mij gereed het rectoraat aan mijn opvolger over te dragen. Vooraf wensch ik echter eenige oogenblikken Uwe aandacht te vragen voor een terugblik over het afgelopen cursusjaar.

De samenstelling van het college van Curatoren is, door de herbenoeming van den, volgens rooster periodiek aftredenden, voorzitter Jhr. van Citters, bestendigd. In den Senaat der Hoogeschool kon prof. Roepke, reeds benoemd in Juni 1918, dit jaar eindelijk zijn plaats als hoogleeraar voor de tropische meerjarige gewassen innemen, nadat, als gevolg van de verbeterde internationale verhoudingen aan zijn overkomst uit Indië geen belemmering meer werd in den weg gelegd. Cedant arma togae; den 12den Januari van dit jaar hield prof. dr. W. Roepke zijn inaugurale rede.

Bij Kon. Besluit van 6 Januari 1920 werd tot hoogleeraar in erfelijkheidsleer voor plant en dier benoemd Dr. J. A. Honing te Medan, die, intusschen reeds in ons midden aangekomen, met den nieuwen cursus gelukkig zijne colleges aanstonds zal kunnen beginnen.

Tegenover den aanwinst van deze beide wetenschappelijke krachten is het verlies te boeken van onzen geachten collega prof. dr. J. Ritzema Bos, die, wegens het bereiken van den

70-jarigen leeftijd, volgens artikel 20 der wet op het Hooger landbouw en hooger veeartsenijkundig Onderwijs, met het einde van den cursus 1919-1920 zijn ambt als hoogleeraar moet neerleggen. De Hoogeschool verliest in hem een bekwaam phytopatholoog en docent, die met groote liefde en ijver zich tot het einde toe onverzwakt aan zijn taak heeft gegeven. Als een der oudste phytopathologen heeft hij op dit gebied pionierswerk verricht, en duizenden in den lande door zijne adviezen aan zich verplicht. Met voldoening kan worden gememoreerd, dat prof. Thal Larsen, ondanks een vereerend aanbod uit Indië voor onze Hoogeschool behouden bleef; terwijl met ingang van 16 Januari Prof. Mayer Gmelin, tot dezen datum buitengewoon hoogleeraar, tot gewoon hoogleeraar werd benoemd, waarmede een reeds te lang slepend gehouden kwestie tot gelukkige oplossing kwam.

Aan Prof. Blaauw viel de onderscheiding ten deel van een benoeming tot lid der Koninklijke Akademie van Wetenschappen; Prof. Aberson werd benoemd tot Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en Prof. Olivier tot Officier d'Académie. Prof. Quanjer ontving wederom een officieele uitnoodiging om in het buitenland over zijne onderzoekingen te spreken, ditmaal uit Frankrijk, en Prof. van der Burg vertoeft ingevolge een Regeeringsopdracht thans voor eenige weken in de Vereenigde Staten. Dr. Sirks werd toegelaten tot privaat-docent in de genetica aan de Universiteit te Utrecht en aan de Veeartsenijkundige hoogeschool aldaar.

De Landmeterscursus, waarvan de verhouding tot de Hoogeschool nog steeds aan duidelijkheid te wenschen overlaat, is op 8 October 1919 met eenige plechtigheid in Junushoff geopend. Voor dezen cursus is het gebouw de Valk in gebruik genomen, waarin ook voor Prof. Roepke een bescheiden lokaliteit is ingeruimd.

Het laboratorium voor plantenphysiologie begint, uitwendig althans, zijne voltooiing te naderen, en van dat voor microbiologie is in Juli een aanvang met den bovenbouw gemaakt. Het houten hulpgebouw, ter voorziening in de behoefte aan een groot collegelokaal zal helaas niet met den aanvang van den nieuwen cursus, maar eerst met de kerstvacantie, ter beschikking staan, gevolg o.a. van vertraging wegens geringen weerklank, die de Senaatsvoorstellen tot deze absoluut noodzakelijke voorziening aanvankelijk ondervonden, terwijl ten slotte de moeilijkheden in het bouwbedrijf hinderlijk in den weg traden.

Een der allereerste dagen van den cursus, waarop wij thans terugzien, de 18 September 1919 werd een diës ater voor de

Hoogeschool. De Eerste Kamer der Staten-Generaal onthield toen hare goedkeuring aan den, reeds door de Tweede Kamer zonder opmerking goedgekeurden, aankoop van terreinen voor laboratoria en proefvelden, en eischte onteigening daarvan. Ik wil hier niet ingaan op het grievende van deze bejegening voor mijn ambtsvoorganger, die, dank zij de uiterste voorzichtigheid en ten koste van veel overleg, tijd en moeite het aaneengesloten complex had weten in handen te krijgen van niet minder dan 40 verschillende eigenaren. Op de zaak zelve kom ik terug.

Een tweetal annexionistische pogingen werden door het krachtige en besliste optreden van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ter zijde gesteld. De Utrechtsche kwestie is thans wel voorgoed van de baan; gelukkig, want ook zij die betreuren, dat de Landbouwhoogeschool aan de gemeente Wageningen is verbonden geworden, zullen toegeven, dat, nu eenmaal een besluit gevallen is, aan verandering niet langer mag worden gedacht. In het tegenovergestelde geval toch zou eenzelfde tijdperk van onzekerheid en twijfel als jarenlang de ontwikkeling der voormalige Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool mét lamheid heeft geslagen, voor de Landbouwhoogeschool opnieuw worden ingeluid. Bovendien heeft het Rijk door aankoop en bouw de Hoogeschool thans wel definitief hier verankerd.

De tweede, de Groningsche actie is te onverkwikkelijker, omdat zij ontspringt uit het complex van een der oudste zuster-instellingen. Dit mag echter geen reden zijn tot zwijgen; immers de aanval gaat niet uit van hier, maar van het andere kamp. Waar het gaat om de eenheid van het hooger landbouwonderwijs, zal dezerzijds de Senaat niet in gebreke blijven met onverzwakte kracht ervoor op te komen, dat — wat toeigenlijk vanzelf spreekt — de zorg voor het hooger landbouwonderwijs behoort aan de Landbouwhoogeschool, die uitsluitend voor dit doel is gesticht.

De vereeniging „Studiebelangen” gaf herhaaldelijk blijk haren naam met eere te dragen.

Het Wageningsch Studentencorps, de Studentenbond en de Vereeniging van Vrouwelijke Studenten kenmerkten zich door een opgewekt inwendig vereenigingsleven en namen deel aan de kentering, die allerwegen de studentenmaatschappij voert in de richting van nationale en internationale organisatie. Het Corps heeft door het afschaffen van den groentijd bewijs gegeven de teekenen des tijds te verstaan, wat voor de toekomst veel goeds doet verwachten. Moge ook zijn energiek

pogen om te komen tot betere huisvesting der studenten worden bekroond.

Het Studentenorkest, dat in den afgelopen winter werd opgericht en met succes debuteerde, heeft naast het Ceres-octet alle recht van bestaan; de Senaat verheugt zich dat prof. van Uven zich met de leiding heeft willen belasten.

Een der studeerenden Hendrik Jan Heroma, werd ons door den dood ontnomen; hij overleed den 28 Maart na een kort ziekbed op 21-jarigen leeftijd.

De organisatie der Landbouwhoogeschool schrijdt langzaam maar zeker voort. Wat in de eerste plaats de regeling van het onderwijs en van de examens betreft, deze is verleden jaar grondig herzien, en heeft toen, door beperking van het aantal verplichte examenvakken en van het daaraan beantwoordende aantal college-uren, een belangrijke verbetering ondergaan en een goeden stap voorwaarts gemaakt in de richting der vrije studie. Een koene greep, gelijk noodig was om uit de impasse van de veelheid der vakken, die verdieping van het onderwijs in den weg stond, te worden verlost.

Het resultaat van dezen ingrijpenden maatregel is thans, na feitelijk slechts een half jaar ten volle in werking geweest te zijn, natuurlijk nog niet aan te geven. Er bestaat echter niet de minste aanleiding om de gedane stap te betreuren; en van eenige neiging om, zij het ook ten deele, op den ingeslagen weg terug te komen, is dan ook niet gebleken. Integendeel is de wenschelijkheid besproken of niet een schrede verder in deze richting gewaagd kon worden, door een splitsing reeds in het eerste gedeelte der candidaatsstudie, of zelfs in den propaedeutischen leergang in te voeren. Maar de overweging, dat — alvorens hiertoe over te gaan — de resultaten van het thans vigeerende stelsel moeten worden afgewacht, heeft terecht het onderwijs- en examen-programma van den nieuwen cursus vrijwel onveranderd gelaten.

Eenige hervorming, bestaande in verdere concentratie van het onderwijs, zal nochtans op den duur moeilijk kunnen uitblijven. Nog bestaat gevaar voor verdoezeling der hoofdlijnen door secundaire en tertiaire vakken van aanvullend onderwijs; aanhangsels, die op zichzelf beschouwd zeker nuttige kennis kunnen bijbrengen, maar die ten slotte gaan ten koste van verdieping der hoofdstudie, welke nog nuttiger, ja onmisbaar is. Zoo zal, om een enkel voorbeeld te noemen, nog eens nader moeten worden onderzocht of een vak als de technologie, dat feitelijk slechts *naast* de eigenlijke landbouwstudie staat, als integreerend deel der ingenieursstudie moet voortbestaan

en imperatief aan het hoogste examen dient verbonden te blijven. Voor de vrij uitgebreide technologie der rietsuikerbereiding bijv. berust deze maatregel op gronden van opportunistischen aard in verband met den stelregel, dat de employés der Indische suikerondernemingen, alvorens in de plantages hun werkkring te vinden, de verschillende fazen van de techniek der suikerbereiding in de fabriek moeten hebben doorloopen. Daargelaten de vraag, of de combinatie van het technische en het landbouwkundig gedeelte der werkzaamheden in dezelfde persoon bij de voortschrijdende specificceering van beide gedeelten daar zal gehandhaafd blijven, een kwestie waarvan de oplossing ligt buiten de taak en de bevoegdheid van den Senaat, is wel de vraag te overwegen in hoeverre het onderwijs en speciaal de examens eener hoogeschool zich naar dergelijke bepalingen en eischen der practijk hebben te richten.

Afgezien van mogelijke reorganisaties van dien aard in het onderwijs, die moeten wachten tot een ruimere en rijpere ervaring zal zijn verkregen, is, met het oog op een doelmatige opleiding van personeel voor de Landbouw-voorlichtingsdienst in Nederlandsch Indië thans reeds wél een punt van onderzoek de mogelijkheid eener twee of meervoudige vertakking van het onderwijs der studierichting van den Kolonialen Landbouw.

Omtrent andere reorganisatie-maatregelen, die niet zoozeer het onderwijs-direkt raken, maar wél de interne inrichting der Hoogeschool, is de Senaat op den ingeslagen weg voortgegaan. Ik heb hier vooral het oog op de kwestie van de Instituten.

Voor afzonderlijke inrichtingen, die Instituten zouden mogen heeten — een naam, die op iets min of meer zelfstandigs van tamelijke uitgebreidheid wijst — is in het raam eener Hoogeschool geen plaats. De Hoogeschool toch wordt gevormd door de wetenschappelijke leerkrachten met de hulpmiddelen, van uiteenloopenden aard, welke benoodigd zijn, voor hun onderwijs en onderzoek. Als zoodanig zijn te noemen een welvoorzienige bibliotheek, goedgeëquiperde laboratoria, stallen en kassen, proef- en demonstratie velden enz. Bij deze hulpmiddelen, welke men gevoegelijk met de algemeen bedoelde benaming van „laboratorium” zou kunnen aanduiden, behooren dan een passend stel van wetenschappelijke en technische hulpmiddelen.

Nu zijn er echter bij de oprichting der Hoogeschool bovendien aan haar verbonden gebleven drie der Instituten, welke vroeger deel hadden uitgemaakt van de voormalige Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool, en tot welker taak het mede behoorde inlichting en voorlichting te geven aan den practischen land-, tuin- en boschbouw, overal waar deze werd ingeroepen. De

Senaat heeft terecht begrepen, dat de hoogleeraren, aan wie het directoraat dezer Instituten was opgedragen, door dezen voor- en inlichtingsdienst te zeer werden in beslag genomen. In plaats immers van de volle vrijheid te bezitten, om die vraagstukken te bestudeeren, welke uit een wetenschappelijk oogpunt daarvoor allereerst in aanmerking kwamen, zagen deze directeuren zich bij hun onderzoek en studie hoofdzakelijk geleid in een van buiten opgedrongen richting. Om aan dezen, voor een Hoogeschool ontoelaatbaren toestand te ontkomen, is reeds aanstonds bij de stichting der Landbouwhoogeschool het Instituut voor Landbouwwerktuigen en -gebouwen inwendig geheel gereorganiseerd. De hoogleeraar-directeur is erin geslaagd juist omgekeerd de vraagstukken der practijk thans dienstbaar te maken aan zijn onderwijs, gelijk bijv. ook aan de Universiteiten de medische klinieken niet in de eerste plaats dienen ten behoeve van de patiënten, maar van het onderwijs.

Van het Instituut voor phytopathologie, dat indertijd zeer zeker den naam der voormalige Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool heeft helpen vestigen, doch aan de Hoogeschool niet meer op zijn plaats was, werd reeds in het vorige jaar de voor- en inlichtingsdienst als een afzonderlijke tak van dienst afgesnoerd. Men kan zich moeilijk voorstellen, dat thans, bij het aftreden van prof. Ritzema Bos, de titel van directeur van een Instituut, dat feitelijk niet meer bestaat, zal gehandhaafd blijven.

Voorstellen van overeenkomstige strekking als voor de beide genoemde Instituten reeds min of meer zijn in vervulling getreden, hebben ten aanzien van dat voor Veredeling van Landbouwgewassen reeds sedert geruimen tijd den Senaat verlaten en zullen — naar te verwachten is — ook hier te zijner tijd aan de gewijzigde omstandigheden, d.i. aan de eischen van een inrichting van wetenschap, recht doen wedervaren. Wat er dan overblijft van dit Instituut is niets meer dan het laboratorium (dit woord in bovenbedoelden ruimen zin genomen) van den hoogleeraar in plantenteelt. Het zal dan ook geen zin meer hebben hier van Instituut te blijven spreken, evenmin als dit woord thans meer van toepassing is op de laboratoria voor phytopathologie en landbouwwerktuigkunde.

Er zijn er, die in dergelijke maatregelen een gevaar zien. Zij vreezen n.l. voor de hoogleeraren der toegepaste wetenschappen hierdoor een vervreemding van de vraagstukken van den practischen landbouw. Deze vrees schijnt mij allermint gewettigd; een hoogleeraar moet in zijn vak hoog genoeg staan om van de wisselingen der practijk op de hoogte te blijven

langs andere wegen, die hij zelf zal weten te kiezen en die hem zeker niet van buiten behoeven te worden opgedrongen op een, met onevenredig verlies van tijd en arbeid gepaard gaande, wijze.

En wie mocht meenen, dat van hoogleeraren der Hoogeschool mag geëischt worden, dat zij een goed deel van hun arbeid beschikbaar stellen voor vraagstukken tot *rechtstreeksche* behartiging van de belangen der practijk, hem zou ik willen verwijzen naar hetgeen prof. Söhnngen over dit punt in zijne inaugurale rede heeft aangevoerd, als ook naar hetgeen de beroemde Engelsche scheikundige prof. F. Soddy hierover in *Nature* (1919, bld. 404) antwoordt aan een voorstander van wetenschappelijk werken met vooropgesteld practisch nuttig doel. „I think,” zegt hij o.a. „that all the great practical advances of the present scientific era owe their origin to purely theoretical investigations pursued for their own sake.”

Aangaande het doceerend personeel kan ik gelukkig getuigen dat, de L. H. S., op dit punt hare voltooiing zal beginnen te naderen na verwerkelijking van de voorstellen, welke reeds door den Senaat zijn gedaan, hoofdzakelijk ter voorziening in bestaande en spoedig te verwachten vacatures in boschbouw, plantenziektenkunde en veeteelt. Ook zal het onderwijs in bepaalde gedeelten van den tuinbouwplantenteelt, dat tot nu toe ontbrak, met den nieuwen cursus kunnen gegeven worden.

Kom ik thans aan de hulpmiddelen: de gebouwen, kassen en terreinen, de „laboratoria” dus, dan moet in de zoeven gezegde uitspraak, dat de ontwikkeling der hoogeschool langzaam maar zeker voortschrijdt de klemtoon wel zeer nadrukkelijk op het woord langzaam vallen. Van de vele benoodigde nieuwe gebouwen is thans, twee en een half jaar na de opening der hoogeschool, nog maar één enkel laboratorium voor een goed deel gereed, en van een tweede — gelijk gezegd — weinig meer dan de onderbouw; overigens is aan het vele noodige nog geen begin van uitvoering gegeven. Van enkele volgende laboratoria worden de ontwerp-teekeningen overwogen of in beraad gehouden, bedenkelijke termen. Dat, na goedkeuring der projecten van het toekomstige „Groenewoud”, de bestekteekeningen enz. dezer model-boerderij verder betrekkelijk spoedig zullen kunnen volgen, is slechts te danken aan de gelukkige, toevallige omstandigheid, dat hier de snelle en krachtige hulp van het Instituut voor landbouwwerktuigen en -gebouwen ons welwillend wordt ter beschikking gesteld. Neen, als de bouw van alles wat hier noodig is in dit tempo moet doorgaan, zal de huidige toestand, de noodtoestand bedoel ik, nog minstens tien jaar voortduren, en kan binnen een

kwart eeuw van een voorloopige voltooiing geen sprake zijn.

Het was welbekend, dat artikel 5 der wet van 15 Dec. 1917, hetwelk luidt: „De Rijks hogere land-, tuin- en boschbouwschool te Wageningen wordt de Landbouwhoogeschool” geen hoogeschool in den materieelen zin kon scheppen. Immers liet de toestand der laboratoria (dit woord weer in algemeenen zin genomen) van de voormalige school ook voor haar reeds zeer veel te wenschen over, omdat er op grond van de onzekere toekomst der school te Wageningen in een reeks van jaren geen radicale verbeteringen waren oirbaar geacht. Hoe ergerlijk en letterlijk onhoudbaar de toestand in dit opzicht thans is, na de uitbreiding van het studieprogramma en bij het toenemend aantal jaarlijks aankomende jonge studenten, laat zich zonder meer begripen.

Het hulpgebouw op Duivendaal, waarvan ik daareven reeds sprak, zal in dezen nood wel een zeer gewaardeerd hulpmiddel zijn, maar moet niettemin geacht worden slechts in de allergrootste behoefte aan collegeruimte (en dit nog zeer voorloopig) eeniger mate bevredigend te voldoen. Wij hopen er door te voorkomen, dat, in de eerste jaren althans, een deel van het eerste-jaars-auditorium langer wegens plaatsgebrek telken male van bepaalde colleges n.b. moet worden geweerd. Ik zal niet trachten den onduldbaren toestand, die voor andere colleges dan nog onverminderd zal blijven heerschen, te beschrijven; het zou uwe stemming totaal bederven. Men zal mij willen gelooven, dat de bouw van een aantal laboratoria en auditoria meer dan urgent is, en dat de allergrootste behoefte bestaat aan een modelboerderij, ter vervanging van de thans eindelijk afgebroken rijksruïne, alsook aan een brandvrije bibliotheek en vooral aan een presentabel hoofdgebouw, opdat men niet langer op de vraag waar nu eigenlijk de Landbouwhoogeschool is, den bezoeker moet antwoorden met een variant op het zooeven genoemde wetsartikel: de Landbouwhoogeschool is de Rijks Hogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool.

Regering en Volksvertegenwoordiging hebben door de stichting der Landbouwhoogeschool de plicht op zich genomen om haar spoedig van al het noodige, wat een hoogeschool toekomt, te voorzien; en de Senaat heeft bij schrijven van 29 October 1919 aan deze bewindsmannen de verzekering gegeven, dat hij, bij onbekrompen toepassing, de hoogeschool ook hier stellig zal doen slagen.

Dankbaar voor hetgeen in dezen door uitbreiding van personeel (ik noemde dit reeds) is bereikt, moet ik met nadruk wijzen op den materieelen achterstand, die slechts op regelmatige

wijze zal zijn in te halen. door het onverwijld voteeren van een bouwfonds, dat met de redelijk te stellen eischen en den huidige deplorabelen toestand ten volle rekening houdt, en dat vooral ook de enorm gestegen bouwkosten, welke nu eenmaal onvermijdelijk zijn, zonder struisvogelpolitiek als een noodzakelijk kwaad aanvaardt.

Intusschen moet de door de Eerste Kamer te onzaliger ure geëischte onteigeningswet aan de hoogeschool nog de noodige terreinen verschaffen. Wij mogen echter aannemen, dat hiertegen geen verdere bezwaren worden opgeworpen, waar toch de Tweede Kamer den aankoop reeds had toegestaan en in de Eerste Kamer slechts aanmerking is gemaakt op den bedongen prijs, doch geen bezwaar is vernomen tegen het beginsel van het ter beschikking stellen van de bedoelde terreinen.

De onzekerheid, door dit votum ontstaan, heeft trouwens de ontwikkeling der Hoogeschool al genoeg belemmerd om hier op de noodzakelijkheid eener snelle behandeling van de onteigeningswet te mogen aandringen. Bij lezing van de Handelingen der Eerste Kamer van 18 Sept. 1919, kan men zich moeilijk onttrekken aan den indruk, dat de leden geen voldoende rekening hebben gehouden met de ernstige gevolgen, die voor de Hoogeschool noodwendig aan hun votum verbonden waren. En dit ondanks de waarschuwende woorden van den Minister van Landbouw om niet te licht over de onteigening te denken, nl. deze: „een jaar is daar minstens mede gemoeid,” en verder: „De heele bouw wordt daardoor zeer aanzienlijk vertraagd en de heeren moeten weten of zij de verantwoordelijkheid daarvoor willen aanvaarden.”

De feiten hebben Zijne Excellentie volkomen in het gelijk gesteld. Thans een jaar na dato is het wetsontwerp, ondanks allen eraan besteden arbeid, eerst kortgeleden kunnen worden ingediend en wacht het thans zijn beurt van behandeling af, terwijl de „absoluut onhoudbare toestand” — om nogmaals den Minister te citeeren — onverminderd voortduurt.

Met allen eerbied voor de goede bedoeling, mag worden opgemerkt, dat er ter besparing van enkele duizenden (een besparing die intusschen nog zal moeten blijken!) aan het hooger landbouwonderwijs groote schade is toegebracht, welke zich alleen niet nauwkeurig in geldswaarde laat uitdrukken.

Een tijdperk van onverdeelten voorspoed in het jaar, dat thans achter ons ligt, blijktens het zoeven gezegde, voor de Hoogeschool niet geweest. Betrekkelijk weinig is werkelijk tot stand gekomen; meer werd echter in het goede spoor een eind

vooruitgebracht en veel is tot nadere voltooiing voorbereid. Ieder jaar zal haar hierdoor in een stadium van verdere ontwikkeling kunnen aantreffen; en aan hetgeen ook nu weder is bereikt hebben velen medegewerkt, die daarom recht hebben op onzen welgemeenden dank. Zonder onvoorwaardelijk te willen toegeven, dat de Senaat bij zijn ijverig pogen steeds allen steun heeft mogen ondervinden, waarop zijne voorstellen aanspraak konden doen gelden, waardeert hij niettemin de medewerking van verschillende zijden, waar deze herhaaldelijk de noodige stuwkracht heeft bijgezet aan zijn streven om het heil der jonge Hoogeschool te dienen. Met een in hoofdzaak scherp omljnd doel voor zich zal de Senaat zijn weg met vasten voet vervolgen en (zoo noodig stap voor stap) de in zijn baan tredende moeilijkheden overwinnen, in de overtuiging, dat de Landbouwhoogeschool, welker vorming hem is toevertrouwd, eens zal beantwoorden aan het beeld, dat hem duidelijk voor de oogen staat en die in een land van landbouw en veeteelt als het onze, moederland bovendien van rijke koloniën, op een schitterende toekomst stellig kan rekenen.

Het vele, dat — naar ik daareven mocht opmerken — in het afgeleopen jaar is voorbereid om in de naaste toekomst te worden verwerkelijkt, is bovenal te danken aan den ijver en de toewijding, waarmee gij, heeren Senatoren, de belangen der Hoogeschool hebt gediend en meer in het bijzonder aan hetgeen door ieder Uwer, als lid van onderscheiden Senaatscommissies is tot stand gebracht. Deze werkzaamheden hebben veel van uwen kostbaren tijd in beslag genomen en ik kan U tot mijn leedwezen voor de eerste jaren nog geen belangrijke vermindering van commissorialen arbeid in het vooruitzicht stellen. Maar ik ben overtuigd, dat het nader komen tot het schoone doel U ruimschoots voor de gegeven moeite schadeloos stelt, en in ieder geval Uwe bereidwilligheid om de voorkomende vraagstukken tot oplossing te brengen zal bestendigen.

Inzonderheid wensch ik de verdiensten van den secretaris van den Senaat naar voren te brengen. De langdurige Senaatsvergaderingen toch, welke hij genoodzaakt is met onverflauwde aandacht tot het einde te volgen, zijn voor hem slechts het voorspel en tevens de intermitterende bron van zijne drukke werkzaamheden. Wie zich, als gij waarde Bezemer, een jaar lang tot aller tevredenheid van deze taak heeft gekweten, houde zich van onze erkentelijkheid overtuigd.

Voorts aan U mijne beide assessoren mijn besten dank voor de hulp en voorlichting, waarop ik van uwe zijde steeds heb mogen rekenen. Onze wekelijksche bijeenkomsten met hare

opgewekte en zakelijke discussies, waarin de vriendschappelijke toon geen oogenblik ook maar dreigde verloren te gaan, zij hebben het mij mogelijk gemaakt mijne werkzaamheden te volbrengen en zullen bij mij in aangename herinnering blijven.

Zij hebben u, van Bijlert, die door Hare Majesteit als mijn opvolger zijt aangewezen, voorbereid tot de vervulling van het Rectoraat, dat u thans wordt opgedragen. Als assessor hebt ge deze functie voldoende leeren kennen om niet door onderschatting van hare zwaarte te worden gedupeerd en om te weten, dat van den Rector-magnificus eener hoogeschool in wording veel tijdroovenden administratieven arbeid van allerhanden aard wordt gevraagd en nog wel iets meer. Vol vertrouwen geef ik echter het stuur in uwe handen, omdat ik u ken als een man, die een op zich genomen taak met moed weet aan te vatten en met volharding ten einde brengt. Waar al de snelheid der ontwikkeling van onze Hoogeschool aanvankelijk te wenschen moge overlaten, valt te bedenken, dat een geringe beginsnelheid het kenmerk juist van de versnelde beweging is. En wanneer de taak, die thans Uwe aandacht bovenal zal vragen, veel van uw krachten eischen moge, houde gij in het oog, dat zij gewichtig genoeg is om de aan haar geofferde arbeid en zorg ten volle te verdienen. Wees overtuigd, dat, waargij opkomt voor de belangen der Hoogeschool, de Senaat eendrachtig achter u staat en dat eenmaal zeker de uitslag het werk zal kronen.

Den nieuwen Rector heil!